

különböző típusu tájképeit; egy másik pl. a mezőgazdaságot, ismét másik a halászatot, vagy a népviseleteket stb.

Mivel a kiadást a M. Földrajzi Intézet elvállalja, garanciánk van arra nézve, hogy a képek valóban szépek és jók lesznek.

Sőt éppen ez az előzékeny vállalkozás biztosít bennünket arról is, hogy képes-levelezőlap kiadványunknak másik célja is teljesül, t. i. Társaságunknak anyagi haszna lesz belőle.

Mindez azonban csak abban az esetben következik be, ha Társulatunk tagjai vállalatunkat díjtalanul átengedett fényképfelvételeikkel támogatják. Felkérjük tehát ez úton tagtársainkat, hogy akinek jó fényképfelvétele van akármilyen hazai földrajzi objektumról (hegyek, völgyek, folyók, növényzet, városok, épületek, néprajzi dolgok), amelyek megérdemlik, hogy ily módon sokszorosítsanak, azok küldjenek be a képekről egy-egy jó másolatot, pontos és bő leírással a kolozsvári Ferenc-József Tudományegyetem Földrajzi Intézetébe, vagy akár Társaságunk helyiségébe (Budapest, VIII., Sándor-u. 8). Ha nem volna idejük másolat készítésére, akkor sziveskedjenek jól elpakolva, a negatívus lemezeket ugyanoda küldeni. A küldőket kérem, hogy jó bő magyarázatot írjanak a képekhez, jelöljék meg a felvétel időpontját is, és adják meg lehetőleg pontosan címüket is. Minden egyes levelező-lapon rajta lesz a felvevő neve és a kép helyes leírása néhány sorban. Csak föltétlenül jó képeket kérünk.

Dr. Cholnoky Jenő.

Irodalom.

Madarassy László: *Nomád pásztorkodás a kecskeméti pusztaságon.* Budapest, 1912. Kertész S. könyvnyomdája. Nagy 8°, 66 oldal, 22 képpel és egy táblával.

Az Alföld életének komoly tanulmányozása egyik legfontosabb és legsürgősebb feladata az Alföldi Bizottságnak. Bizottságunk egyik buzgó munkatársának értékes alkotása ez a munka, amely szépen foglalja össze a kecskeméti pásztorkodásra vonatkozó ismereteinket s azokhoz sok újat és jót csatol s egyszersmind tanuskodik róla, hogy mennyi tenni és tanulni való van még az Alföldön.

A művecske bevezetésében kis fizikai földrajzi leírás van, ami igazán elhagyandó lett volna, különösen téves felfogásai miatt. Hisz erre nincs szüksége ebben az esetben az ethnografusnak. Még csak a címre nézve tesztek megjegyzést. Valóban megérdemli-e ez az itt oly szépen és alaposan leírt pásztorkodás a „nomád” jelzőt? Nem volna-e sokkal czélszerűbb ezt a szót szigorúan megtartani arra az életmódra, illetőleg pásztorkodásra, amelyet a gazdaságilag teljesen kettévált pusztai területeken találunk, ahol tehát a pásztor-élet, azt mondhatjuk, egyáltalában nincs centrumhoz kötve, legfeljebb a megszokás következtében.

Az igazi nomád pásztorság egyáltalában nem foglalkozik földműveléssel, legfeljebb rudimentumokban, vagy kivételes körülmények közt, mint amilyenek a Tien-san némely völgyéből említetnek.

A kecskeméti szilaj-pásztor nem a maga marháját őrzi, legfeljebb az őrzöttek közt van saját tulajdona is. De a csorda földművelő vagy legalább állandóan letelepült gazda tulajdona. Ilyenről tudunk a Tarim galéria-erdőségeiben Sven-Hedin leírásából, de maga Hedin sem nevezi ezeket igazi nomádoknak, hanem fogadott

pásztoroknak, akik valami oázislakó felfogadott cselédei. Igaz, hogy ezek a felfogadott pásztorok vándor-életet folytatnak, de talán mégsem czélszerű őket nomádoknak nevezni. A nomád, az igazi nomád életmódnak oly nagy világtörténelmi, geográfiai és gazdasági jelentősége van, hogy ezt a nevet nem czélszerű a „szilaj-pásztorokodás“ megnevezésére is felhasználni. Talán ellentétbe jutok ezzel Ratzel felfogásával is, de azt hiszem, ha Ratzel kellőleg méltatta volna a belső-ázsiai, mesterségesen öntözött, pusztai területek óriási világtörténelmi jelentőségét, maga is óvakodott volna a nomád szó értelmét egészen kisszerű szilaj-pásztorokodásra kiterjeszteni.

Cholnohy.

A helynevek etimológiájának szerepe a települési viszonyok kutatásában.

A Zeitschrift des k. Sächsischen Statistischen Landesamtes 1911. évi I. füzetében dr. Radestock György Szászország helyneveit vizsgálja oly szempontból, hogy német vagy szláv nevük mennyiben vezethető vissza a lombos, vagy tűlevelű fák neveire. Ebből a vizsgálatból következtet a népesség településére és a betelepített vidék természeti viszonyaira, kivált növényvilágára. Amidőn a szorbvendek a Kr. u. 6. század közepéi keletről beköltöztek a mai Szászországba, először az alföldön telepedtek meg, de azután a patakok és folyók mentén felfelé húzódtak és az erdőt kiirtották, hogy művelhető földet nyerjenek. A ligetben és őserdőkben állították fel áldozóköveiket és egyéb szentélyeiket; ezért érdeklődtek a szorbvendek az erdőkért és ezért keresztelték el telepeiket a szomszédos erdő sajátosságairól. Az alatt a háromszáz év alatt, ameddig a vendek a mai Szászország urai voltak, számos községnek és telepnek adták meg még ma is létező nevét, még pedig az uralkodó fanemről, és ez a szokás akkor is dívott, amikor I. Henrik az országot a vendektől elfoglalta és németeket telepített le.

Radestock 611 szászországi helynevet tart lomb, vagy tűlevelűfáktól eredőknek, még pedig;

a) Lombosfákra vezethető vissza :

szláv helynév, amelynek töve lombos fára utal	133	}	összesen 468.
német „ „ „ „ „ „	220		
„ „ amely „hain“ szótaggal végződik	115		

b) Tűlevelűfákra vezethető vissza :

szláv helynév, amelynek töve tűlevelű fára utal	16	}	összesen 143.
német „ „ „ „ „ „	37		
„ „ amely „grun“ szótaggal végződik	90		

Szerző abból, hogy a szorbvendek telepei közül 133-nak neve lombfára és csak 16-é tűlevelűfára utal, arra következtet, hogy a bevándorolt szlávok telepeiket túlnyomó részben a síkságon alapították és csak ritkábban a hegységben. De a lombfákból levezetett szláv helyneveknek az Ęrc- és Elster-hegységben habár ritkább előfordulása, mégis arra utal, hogy a szlávok e hegységek folyó és patak völgyeiben felfelé is húzódtak oly célból, hogy ott telepeket alapítsanak. Másrészt a helynevek arra is utalnak, hogy a 6. század közepétől a 11. század elejéig az Ęrc- és Elster-hegység erdeje nem volt kizárólag fenyves, hanem vegyes őserdő. A lombfáktól eredő szláv helynevek igazolják, hogy a nyír-, bükk- és tölgy mellett éger-, kőris-, mogyoró-, nyár-, fűz- és bodza s több más cserje is előfordult ez őserdőben. Viszont a fenyőfáktól eredő szláv nevek bizonyítják, hogy a tiszafa, veresfenyő lúcfenyő és boróka akkor gyakoribb volt mint ma s oly helyeken is fellépett, ahol ma már nem lehet találni, kivált a tiszafa, amely akkor egész erdőket alkotott (a mai Grimmai kerületben). Ez adatok mind igazolják, hogy az akkori erdő őserdő,

vagyis kevert erdő volt, szemben a ma uralkodó fenyvesekkel, amelyek mesterséges úton tenyésztettek az iparosság faszükségeinek kielégítése céljából; ipari okok idézik tehát elő, hogy Szászország mai erdősegei fanemben szegényebbek, mint voltak a középkorban. Szászország hegyes volta magyarázza meg, hogy Szászország fenyvesekben aránylag gazdagabb, mint a Német birodalom; a Német birodalomban ugyanis *Francé* szerint 6115 helynév utal lombfűre és csak 790 fenyőfákra, míg Szászországban; miként Radestock adataiból kitűnik, 468 lombfától eredő helynév mellett 143 név vezethető vissza túlevelű fákra. Szerző a különböző eredetű helynevek topografiai elosztásából is érdekes következtetéseket von a szláv és német település helyi elosztására és a vidék hajdani természeti viszonyaira. Látható, hogy az eredeti régi helynevek statisztikai feldolgozása a települési viszonyok felderítésére használnak alkalmazható.

Th. G.

Dr. Baranyay József: *A csallóközi aranymosás.* Komárom, 1911. Szerző kiadása. Ára 1 korona.

Ujabb időben többen is irtak Magyarország aranyos iszapú vizeiről. Mint népies foglalkozás kiveszőben van az aranymosás, pedig a XVIII. század végén még nagyjelentőségű volt. Bizonyítja ezt Komárom megye 1791. évi határozata, amely szerint: „Az aranyászok az aranyat és ezüstöt nem másoknak, hanem egyedül a cs. kir. Bányatisztásznak adhatják el“. Baranyay József dr. összegyűjtötte az adatokat, amiket összegyűjteni emberileg egyáltalán lehetséges volt. A népregéktől kezdve, az aranymosó eszközök leírásáig megtalálunk mindent könyvében. Kihallgatta a még élő aranymosókat, az „aranyászokat“, kihallgatta az aranyműveseket, akik még nemrégiben váltottak be mosott aranyat. Megtudjuk a könyvből azt is, hogy a már kiveszett népies foglalkozást, az aranymosást, a modern technika eszközeivel akarja ismét jövedelmezővé tenni Holicska Imre mérnök, aki kotró-hajón járja a Dunát.

Felhívjuk a figyelmet Baranyay dr. munkájára, amelyből az ásványtan és néprajz művelője egyaránt okulást meríthet. Kapható Spitzer Sándor könyvkereskedésében, Komáromban.

Endrey Elemér.

I. Fényi S. I. „Über den täglichen Gang des Luftdruckes in Kalocsa.“ Meteor. Zeitschr. 1911. p. 451—464. és ugyanaz magyar nyelven a Math. és Term. tud. Értesítő XXIX. kötetében (p. 318—342.) „A légnyomás évi és napi menete Kalocsán“ címmel.

Ez a dolgozat a légnyomás-ingadozásnak a harmonikus analízissel való beható vizsgálata. Az észlelés anyagát egy Kalocsán felállított Richard barografusnak 13 évi (1896—1908.) illetve a hónapok szerint való tárgyaláskor 10 évi (1896—1905.) adatai szolgáltatták.

Az évi járásban a légnyomásnak április és októberben mutatkozó feltűnő gyors esését szerző azzal magyarázza, hogy a felső temperatura-inverzió az aequinoctiumok idején körülbelül 1 km.-el alacsonyabban kezdődik. E magyarázat szerint — amint szerző megemlíti — egész Európában mutatkoznia kellene e jelenségnek, aminek azonban Hann vizsgálatai ellenmondanak.

A napi menet egy napos hullámában az amplitudó legnagyobb nyáron, legkisebb télen, a fázis egy óra eltolódást mutat. A téli kicsiny amplitudóban a téli nagyobb borultsági fok is közrejátszik. A félnapi hullám amplitudója maximumot mutat aequinoctiumkor, a főminimum a téli, a második minimum a nyári napfordulóra esik. A fázis eltolódása az év folyamán 40 időperc.

Nagyon beható tárgyalásban részesül a harmadnapos hullám. Ennek ampli-

tudója dupla hullámot mutat az év folyamán, erős maximumot télen, másodlagosot nyáron és minimum értékeket az aequinoctiumok körül. Szerző fejtegetése valószínűvé teszi, hogy e minimumok reálisak és nem csupán a nagy fázis-eltolás folytán a nyári minimumból (másodlagos maximumból) a közép képzés útján létrejött számítási eredmények, miként egyesek (Core) állították. Ha a közép képzéshez nem a hónap 1–30. napjait, hanem a napokat más csoportosítás szerint és kisebb pl. 15 napi közökre választjuk, a kérdést talán még jobban megvilágíthatnók. A fázis az aequinoctiumok körül mintegy 180° -kal változik. E hirtelen változás azonban csak látszólagos diskontinuitás, amely — szerző szerint — azonnal eltűnik, ha úgy tekintjük az amplitudó változást, hogy aequinoctiumkor valóban átmegegyezik az 0-án és azután ellenkező irányú lesz; ez az irány-változás jut a 180° -os fázis-változásban kifejezésre. Ha a fázis teljesen állandó volna és csak aequinoctiumkor hirtelen 180° -ot változnék, úgy a 180° -kal különböző fázisokhoz tartozó amplitudókat ellenkező jellel rakva fel a folyó időt ábrázoló vízszinteshez, mint ordinátát, az amplitudó évi változása egyszerű hullám volna, amelynek szélső értékei télre és nyárra esnek.

A Kalocsán tapasztalt harmadnapos hullámhoz hasonló jelenség más helyeken is mutatkozik úgy az északi, mint a déli féltekén, ez utóbbin azzal a különbséggel, hogy a június-juliusi a főmaximum és a dec.-jan. a másodlagos. E járásnak ellentettje tapasztalható Flora-fokon (80° sarkmagasságban), ahol két egyenlő maximum van az aequinoctiumok alkalmával és minimum télen és nyáron.

Az egy-, fél- és harmadnapos hullám összegének és az észlelt adatoknak különbsége elég szabályos negyednapos hullámot ad télen és ötödnaposat nyáron. A negyednapos hullám amplitudója és fázisa meglepő egyezést mutat Potsdam és Torino adataival különösen télen.

Fényi értékes dolgozatának eredményei ösztönöztek arra, hogy megnézzem, mint alakulnak a viszonyok más hazai állomáson. Mivel ezek az eredmények bámulatos szabályossággal tüntetik fel a légnyomás napi ingadozásának törvényeit és különösen a harmadnapos hullám jellemző tulajdonságait, legyen szabad ezeket az eredményeket, amelyeket az ógyallai 1891—1901. adatok (Dr. Róna Zs. Éghajlat II. rész 260—261. l.) adnak, a következő táblázatban közölni. E táblázatban u_1 , u_2 , u_3 , u_4 az amplitudó, U_1 , U_2 , U_3 , U_4 a fázis az egy-, fél-, harmad- és negyednapos hullámokra.

	u_1	U_1	u_2	U_2	u_3	U_3	u_4	U_4
Januárius ...	0·029	147 ⁰ ·5	0·243	138 ⁰ ·7	0·099	351 ⁰ ·1	0·057	208 ⁰ ·2
Februárius ...	·134	350·8	·252	136·8	·076	332·8	·005	14·6
Március... ..	·313	0·5	·295	135·2	·053	321·2	·024	340·5
Április	·372	346·4	·291	133·5	·007	136·2	·027	317·7
Május	·323	342·9	·267	136·6	·038	140·3	·019	285·9
Június	·348	345·0	·243	129·3	·051	128·5	·007	229·3
Július	·398	344·9	·249	128·9	·046	135·0	·021	250·2
Augusztus ...	·370	345·3	·263	129·4	·038	146·9	·019	243·6
Szeptember ...	·360	342·4	·298	134·3	·015	333·9	·013	290·8
Október... ..	·234	346·6	·273	144·0	·073	343·3	·008	248·9
November ...	·106	17·8	·249	147·7	·095	344·2	·025	170·2
December ...	·062	72·1	·232	145·2	·098	343·0	·057	187·1

Dr. Steiner Lajos.

Növénygazdasági Lapok. Ezzel a címmel új szaklap indult meg *Liptai Albert*, a „Borászati Lapok“ és a „Gazdasági Tanácsadó“ társszerkesztőjének vezetésével. Ez a lap, amely munkatársai közé az ország első mezőgazdasági tudományos intézeteit és szaktekintélyeit számítja, főként a *növényvédelmet* és a *növénykísérleteket* öleli fel. Tartalmas és megbízható voltának legfőbb garanciája az, hogy csak szaktudósok és gyakorlati szakemberek közleményeit adja, laikus e lapban szóhoz nem juthat, így a gazdák mindenképpen megállapodott, bátran követhető tanácsokat kapnak a szőlészet, gyümölcsészet, mező- és erdőgazdaság, konyha- és díszkertészet kérdéseiben. A lap egész évi előfizetési díja 8 korona, megjelenik egyelőre kéthetenként. *Szerkesztősége és kiadóhivatala*: Budapest, X., Delej-u. 25. sz. alatt van.

Orientalisches Archiv. *Illustrierte Zeitschrift für Kunst, Kulturgeschichte und Völkerkunde der Länder des Ostens.* Szerkeszti: Dr. Grothe Hugo. Hiersemann W. kiadása. Évente 4 füzet I. évf. 1910—1911.

1910. októberében jelent meg ennek a folyóiratnak első füzete, amely úgy külső kiállításának tetszetősége, a képek és ábrák művésziessége, mint tartalmának tudományos becsénél fogva kiváló helyet foglal el a hasonló irányú folyóiratok közt. Különösen a közelebbi és távolabbi kelet művészete talált benne hajlékot. Így többek közt a 4. füzetben Lichtenberg „Die antiken Baustile des Orients vom Standpunkte des Rassencharakters“ megmutatja nekünk, hogy mily körülmények szabják meg az ókor népeinek építésmódját, hogy a ház és udvar elrendezésének mily típusa volt az egyes törzsek közt szokásban s végre, hogy lehet visszakövetkeztetni az alaprajz fejlődéséből az építők fajára és foglalkozására. Ch. Pier a New-Yorki Metropolitan Museum igazgatója az intézetében lévő iszlám templomi lámpákat és csészéket tárgyalja, míg P. A. Volpert „Die Ehrenpforten in China“ című cikkében a kínai diadalkapuk fejlődésének történetét kísérli megadni, jellemző példákkal, O. Münsterberg végre „Die Darstellung von Europäern in der japanischen Kunst“ című dolgozatában mindazokat az eddig létrejött japáni képeket tárgyalja, amelyek európaiakat ábrázolnak. H. Winkler „Die mongoloiden Völker Europas und die Basken“ cím alatt minket is közelebről érdeklő tanulmányt ír, amelyről még szakavatottabb kézből fog kritika megjelenni. A cikkek mind kiváló illusztrációkkal vannak ellátva. Az apró közlemények rovatában kiállításokról, ásatásokról, muzeumokról és kongresszusoktól találunk híreket, amelyek kitűnően tájékoztatnak az európai és ázsiai kultúra vonatkozásai felől. *Dr. Milleker.*

E. Rudolph und S. Szirtes in Strassburg.: *Das Kolumbianische Erdbeben am 31. Januar 1906.* Leipzig 1911. (Beiträge zur Geophysik).

Az utóbbi években a Csendes ocean szeizmikus öve 1906-ban volt nagyobb szabású földrengéseknek színhelye. Januárius 31.-én *Kolumbiában*, augusztus 18.-án *San-Franciscoban* és augusztus 16.-án *Valparaisóban* és egyidejűleg a Pacific északi vidéken voltak katasztrófális földrengések. A nemzetközi földrengési asszociáció határozata szerint a nagy rengések egységes elvek szerint, monografikusan feldolgozandók. Több ilyen monografia jelent meg már eddig is; a legújabb a kolumbiai rengéssel foglalkozik. A következőkben a munka alapján röviden ismertetjük ennek a nagyszabású szeizmogeografiai eseménynek főbb vonásait, illetve a szerzők érdekes eredményeit.

Felette tanulságosak *Rudolph* és *Szirtes* munkájában azok az általános érdeklő eredmények, amelyeket az 1906. évi nagy földrengések anyagának egységes feldolgozásából nyertek. Ezeknek az epicentrumai tulnyomó részt a Pacific övén helyezkedtek el, mintegy mutatta, hogy ez az öv szeizmikus tekintetben a hatalmasabb,

bár *Montessus* vizsgálatai szerint a Mediterráneus szinklinális földregéseinek gyakorisága nagyobb. Feltűnő a közölt térképen, hogy milyen gyakori esetben van az epicentrum a tengerfenéken és aránylag milyen ritkák a kontinensek belsejében. Reá mutat ez is arra, hogy a földregések leggyakoribbak depressziós területeken és főleg a Pacificus medencéje valamint annak sok árka az eredő helyei a világregéseknek. Az Atlanti óceánban már csak elvétve akad egy-egy.

Ecuador és *Kolumbiára* vonatkozólag 1538-ból van az első hiteles feljegyzés, erős földregésről. Ettől kezdve *Quito* gyakran székhelye katasztrofális rengésnek (1797 II. 4). Az ország tektonikai térképe egybe vetve a rengés adataival kimutatják, hogy a nagy földregések eredő helyei, valamint a nagy pusztulások vidékei mindenkor a kimutatott és a feltételezett vetődések mentén voltak. A *Cordilleráknak* ezt a diszlokációs rengés-területét már *Boussingault* is felismerte és a szerzők új munkájukkal nagyban hozzájárultak annak megerősítéséhez.

A II. fejezetben a rengés erősségét és a terület nagyságát vizsgálták meg. Nagyon érdekes tanulmányt találunk e helyütt a rengés-területek és az epicentrális erősségek közötti összefüggésről, amelyek gyakran nem állanak egymással egyenes arányban. Sok esetben az epicentrális erősség csak IV^0-V^0 volt, míg a makroszeizmikus elterjedés sugara: 11—19000 km-re terjedt. Gyakran fordulnak elő esetek VIII^0-X^0 erősséggel, de a makroszeizmikus rengés-terület sugara felette kicsiny 400—4200 km. A felhozott példák közül nézetem szerint ugyan egynémelyik kivethető s viszont több esetben valószínűnek tartom a makroszeizmikus intenzitás nagyobb voltát, mert az epicentrum tenger fenéken is lehetett, mégis nagyjából el kell fogadni, mert a többi eset feltétlen bizonyító. A kérdés felette tanulságos és megérdemli, hogy a nemzetközi intézet külön is behatóbb vizsgálat alá vegye. A szerzők véleménye szerint elsősorban a fészkek mélysége jön számításba, a nagyon mély eredő helyű földregések erejét erősen abszorbeálja a felettük elhelyezkedő kéregréz vastagsága, ha a fészkek nem mély, akkor a földregés erősen jelentkezik az epicentrumban, de gyorsan abszorbeálják a felsőbb rétegek heterogénitásából folyólag. Jellemző, hogy a nagy intenzitású földregések tulnyomó részben fiatalokorú gyűrődések kontinentális területein vannak. A nagy fészekmélységű földregések e szerint az epicentrumban nem volnának kártevők, de azt hiszem, hogy a szerzők sem akarják általánosítani ezt a tételt, mert különben az a furcsa eredmény jönne ki, hogy a világregések, amelyeknek nagy fészekmélysége van, kárt nem okoznak. Vannak azonban tényleg esetek, amidőn így áll a dolog. És éppen ezért mondták ki azt a tételt, hogy minél nagyobb a horizontális vagy a vertikális eltolódás, annál nagyobb a földregés lökésének ereje. Talán helyes volna a tételt úgy módosítani, hogy annál nagyobb az erő, minél nagyobb mélységben játszódik le a tektonikai folyamat és a felszínen nagy kárt akkor fog okozni, ha a vetődés a felszínig folytatódik.

A továbbiakban találjuk a columbiái rengés teljes monografiáját: erősség, intőlökések, főregés, lökések iránya, tartama és gyakorisága, a rengés-területének nagysága (a szárazföldön 300.000 km², a tengeren is bizonytalán még annyi, tehát majdnem kétszerese hazánk területének), tárgyalatnak, valamint az egyes rengésöveknek a tektonikával való kapcsolata, a hangtűnemények a földregési ár-hullám és az utőregések.

A fészekmélység kérdése elsőrendű. Ismerve azt, a földregés okát is könnyebb megállapítani. A szerzők a fészekmélységet többféle módszerrel számították és végül a *Comas-Solá* félével elért eredményt, a 39 km-t fogadták el valószínű

fészekmélységnek, míg a számításban Quito szerepelt mint epicentrum. Megjegyzik, hogy a nyert fészekmélységnek nagy jelentőséget nem tulajdonítanak, de figyelemre méltó az eredmény, mert a nyert szám ugyanolyan rendű, mint amilyenek *Wiechert* a Föld szilárd kérgének vastagságát találta, sőt még *Mohorovičić* is 50 km-ben találta a szeizmikus hullámok tovahaladásának sebességében beálló forduló pontot, illetve réteget, ami bizonyosan arra mutat, hogy itt a föld kérgének anyaga ugrás-szerűen sűrűbbé válik. Ez a 40—50 km vastag kéreg alsó része az, amelyben a földrengést okozó tűnemények lejátszódnak.

Egyrészt a fészekmélység értéke, másrészt *Kolumbia* és *Ecuador* földségének a geológiai felvételek alapján kimutatott szerkezete arra az eredményre hozták a szerzőket, hogy a Pacifikum mentén *Punta-Galera* és *La-Tola* között közel E—W irányu part haránttörés jellegű. Az epicentrális terület evvel közel egy szélesség alatt van. A haránttörés véleményük szerint az oceáni fenéken a kéregben folytatódik és ezen diszlokáció mentén fellépő kéregzavarok voltak okozói a kolumbiai rengésnek.

Látjuk, hogy a szerzők a legmodernebb eszközökkel dolgoztak és úgy a makroszeizmikus, mint a mikroszeizmikus anyag ezen behatóan megvizsgált földrengés tektonikai jellegét domborították ki. Nem hagytak teret munkájukban a spekulatívus módszernek és így a san-franciscói földrengés tudományos vizsgálatai alkalmával újból felszínre vetett magmatikus földrengés magyarázatot meg sem kísérelték.

A szerzők munkájának harmadik része fogja tartalmazni a műszerekkel a Föld kerekiségén nyert feljegyzéseket és ezeknek tudományos eredményei legközelebb jelennek meg. Feladatuk első felét szépen oldották meg.

Réthly Antal.

Hugo Grothe. *Meine Vorderasiensexpedition 1906 und 1907.* Band I. Die fachwissenschaftlichen Ergebnisse. Erster Teil. Leipzig 1911. W. Hiersemann.

A közelebbi kelet jeles ismerője ebben a művében előászi expedíciója eredményeinek egy részét mutatja be. Kutató utazásában nemcsak földrajzi és gazdasági szempontokat tartott szem előtt, hanem azon volt, hogy utazásából mentől több anyagot hozzon nemcsak a geografushoz közelálló tudományszakokból, így a geológiából, paleontológiából, hanem másrészt olyanokat is, amelyek a vidék archeológiájára és etnografiájára is vonatkoznak. A geológiai és közettani eredményeket F. Broili dolgozta fel, amelyek sokban új világot vetnek az Antitaurus fölépítésére, továbbá Márás, Urfa és a Pust-i-ku vidékeinek geológiai szerkezetére és ősi faunájára. J. Oehler a kutatótól gyűjtött kappadokiai görög és latin feliratokat magyarázza. Igen érdekesek T. Menzel megjegyzései a Jezidek néprajzát illetőleg, amelyek ennek a népnek egy török leírásához fűz, egyszerűsre mind az eddig erről a tárgyról megjelent literatúrát és tudásunkat összeállítva. J. Strzygowski művészettörténeti fejezetében a szerző útjába esett művészettörténeti emlékeket írja le, így különösen a Comana Cappadociae-t a Mászölöki templomot és Keiszeri ótörök épületeket. A szerzőtől magától négy fejezetet találunk a kötetben a Mászölöki romhalmazról, Comana Cappadociae topográfiájáról és történelmi földrajzáról, továbbá a kisázsiai hettita emlékekről és kappadokiai ásátásairól. Azután L. Curtius írt még egy kis fejezetet a kutató kisázsiai leleteiről. A mű úgy az anyag elrendezésében, mint kidolgozásában mintául szolgálhat kisebb expedíciók eredményeinek feldolgozására. Kevés kutató járt annyi eredménnyel a kisázsiai hálás területen és mindannyian, akik Előásziával foglalkoznak, örömmel várják a műnek folytatását, amely bizonyára méltó lesz a kezdethez.

Dr. Milleker.